

Med sikte på framtiden – Tankesmedja för friluftsliv 2018

Sammanfattning av workshops/seminarier

Styrmedel som skapar skogar för framtidens friluftsliv

Arrangör: Centrum för naturvägledning.

Workshopledare: Sofia Blomquist, specialist på sociala värden på Skogsstyrelsen.

”Det måste vara enkelt att komma ut i skogen. Vi behöver natur nära hemmet och friluftsliv som får plats i vardagen.”

Statens styrning av skog för friluftsliv

Anna Sténs, historiker från Umeå Universitet, inledde med en övergripande presentation av statens styrning av skog för friluftsliv ur ett historiskt perspektiv. Bland annat nämnde Sténs lagstiftning och statliga satsningar kring nationalparker, naturminnen, strandskydd, biosfärområden, världsarv, kulturresevat och naturvårdsområden. Sténs lyfte fram några viktiga statliga förändringar gällande skogens sociala värden. Exempelvis beslutades 1974 att skogsbruket skulle ta hänsyn till naturvärden, vilket skulle omfatta såväl biologisk mångfald som rekreativvärden. 1993 kom skogsvårdslagen som jämsätter produktionsmål och miljömål - i vilka biologisk mångfald och sociala, kulturella och estetiska värden ingår. Och sociala värden inkluderades i naturvårdsavtalen 2015.

Styrmedel för skogens sociala värden

Stefan Karlsson, Skogsstyrelsen, presenterade en analys av styrmedel för skogens sociala värden. En slutsats var att det blir problematiskt när skogens sociala värden berör spridda politiska områden med olika strukturer och skilda ansvar, i kombination med att många utav de politiska målen är vaga och otydliga. Det ger en svårighet i att föreslå åtgärder. Vad är det vi ska sträva mot? Vad innebär målen mer konkret? Karlsson tog också upp att styrmedel främst fokuserar på skogens utbud och inte på hur man får människor att vistas mer i skogen. Karlsson diskuterade motstridiga intressen kring skogens värden såsom tätortsnära grönområden kontra markanvändning för bebyggelse, skogsbruk kontra friluftsvärden och kortsiktiga kontra långsiktiga behov. Förslag som framkommit genom analysen är bland annat att konkretisera nuvarande politiska mål, att prioritera skogens sociala värden och ta fram bättre statistik kring detta, behov av intern utveckling och att tydliggöra Skogsstyrelsens roll samt att regeringen bör ta fram etappmål.

Exempel på samarbete

Skogsägaren Kristina Lindelöf gav exempel på hur friluftslivets sociala värden inte behöver stå i kontrast mot markägarens ekonomiska intressen. Hon berättade om Ingebo hagar och hur de utvecklade området till ett attraktivt friluftsområde med både biotopskydd och naturvårdsavtal. Deltagarna på workshopen fick inspiration från olika satsningar de gjort i Ingebo hagar såsom att kombinera vandringsleder med gårdsbutik som erbjuder elbilsladdning, ekocafé, konstnärliga installationer och klimatutbildning. Särskilt lyfte Lindelöf efterfrågan på vandringsleder som är rundslingsor, där det inte blir några bekymmer att ta sig tillbaka till bilen. Det ska vara enkelt och lättillgängligt. Hon poängterade även vikten av samarbete med övriga turistentreprenörer i bygden. Att kunna erbjuda många attraktioner höjer värdet för hela området.

Diskussioner

Workshopen avslutades med diskussion i bikupor kring följande frågeställningar:

- Hur skapar vi en lockande skog för framtidens friluftsliv? – Vem gör vad?
- Hur får vi ut människor i skogen för ett framtida friluftsliv? – Vem gör vad?

Diskussionerna behandlade främst följande:

Intressekonflikter

Skogens sociala, estetiska och kulturella värden tycks ofta hamna i konflikt med skogsägarens ekonomiska intressen. Deltagarna efterfrågade en effektivare konfliktlösning; vi behöver titta på hur olika sidor bättre kan närma sig varandra och hur man kan kommunicera vilka mervärden som finns till skogsägarna. Alternativa metoder som hyggesfritt skogsbruk diskuterades och behovet av att sprida information kring detta. Skogsstyrelsen och departementet berättade om den satsning på rådgivning kring hyggesfritt och varierat skogsbruk som genomförs.

Organiseringen av skogar kring tätort och städer pekades av vissa ut som extra viktig. Där efterfrågades skrivningar i plan- och bygglagen som tydligare understryker värdet av grönområden. Behov av samtal och samarbete uttrycktes liksom att på lokal nivå tydliggöra vilka mål som finns för skogen och friluftslivet. Brist på styrmedel i ungskogsfasen diskuterades även liksom de certifieringssystem som existerar kring socialt ansvar för skogsägare.

Tillgänglighet och kunskap

Deltagarna samtalade om svårigheten att ta sig till skogsområden utan bil, vid avsaknad av tätortsnära skog, eftersom lokaltrafik endast går mellan boområden. Förslag och exempel på friluftspendling togs upp. Behov av information och kommunikation diskuterades också; det ska vara lätt att ta reda på vilka alternativ som finns, man ska kunna se var parkeringar är belägna och svårighetsnivå på leder för möjlighet att sitta hemma och planera innan man ger sig ut.

Tekniska lösningar såsom sms-tjänster för spåruppdatering, digitala kartor och användning av sociala medier presenterades. Vi måste vara lyhörda för vad som efterfrågas, vilka behov som finns och använda mer av ett "tribe-tänk"; vad lockar just den här gruppen människor? De flesta tycktes överens om att det behövs fler alternativ i skogen än vanliga leder, man måste tänka nytt, äventyr och mångfald.

Liksom Lindelöf uttryckte i sin presentation ansåg många av deltagarna att rundslingsor är viktiga, de gör att det blir enklare att ge sig ut i naturen utan andra praktiska förberedelser och de fungerar även bra för skolklasser. Att just skolan och barn och ungas första kontakt med naturen är en viktig del i att locka till mer vistelse i skogen tycktes de flesta vara överens om. För att barn ska kunna socialiseras in i en naturligare relation till skogen är det viktigt att satsa på skolskogar och projekt där skolorna får möjlighet att komma ut. Kunskap är viktig för att våga vistas i naturen. Både barn och vuxna måste få lära sig om vilka det är som bor i skogen och att respektera naturen. Om alla ska ut, vilket är målet, är det nödvändigt med hållbara attityder och värderingar i förhållande till skogen och dess invånare. Det ansågs även vara viktigt att lyfta kompetensen kring skogens sociala värden hos kommuner och skogsägare.

Traditioners föränderlighet

Workshopen avslutades med en framtidsspaning där Sténs tog upp traditioners föränderlighet. Hon menar att vi förut tänkt att vår tradition av friluftsliv varit så stark att det inte behövs satsningar på tillgänglig och lockande skog, men att det idag behövs i allra högsta grad. Karlsson underströk politikens roll i att lösa målkonflikter gällande skogen. Han menar att det är dags att sätta ner foten och bestämma vad det är vi ska använda skogen till. Lindelöf ansåg att det handlar om morötter; att uppmuntra skogsägare att satsa på friluftsliv genom att visa vilka affärsmöjligheter som finns.

Antecknare: Elin Nordin, Umeå universitet

